

Universiteit
Leiden
The Netherlands

This is [not] who I am : understanding identity in continued smoking and smoking cessation

Meijer, E.

Citation

Meijer, E. (2017, November 14). *This is [not] who I am : understanding identity in continued smoking and smoking cessation*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/57383>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/57383>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/57383> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Meijer, Eline

Title: This is [not] who I am : understanding identity in continued smoking and smoking cessation

Date: 2017-11-14

CHAPTER

NEDERLANDSE SAMENVATTING

10

Mensen zijn gemotiveerd om zich te gedragen op een manier die past bij hoe zij zichzelf zien; hun identiteit. Deze dissertatie richtte zich op 'zelfidentiteit' en 'groepsidentiteit' in relatie tot roken. Zelfidentiteit verwijst naar de percepties die een individu heeft van zichzelf als persoon en kan bijvoorbeeld zijn gebaseerd op bepaald gedrag. Een sterke roker zelfidentiteit betekent bijvoorbeeld dat het roken als gedrag belangrijk is voor hoe een roker zichzelf ziet. Rokers kunnen zich ook juist sterker identificeren met stoppen of niet-roken dan met roken, zodat zij het stoppen met roken of niet-roken juist vinden passen bij wie ze zijn. Bij groepsidentiteit gaat het om het gedeelte van identiteit dat is gebaseerd op het onderdeel zijn van bepaalde groepen. Zo identificeert een roker met een sterke rokers groepsidentiteit zich sterk met andere rokers en ziet zichzelf als onderdeel van deze groep. Op dezelfde manier als bij zelfidentiteit geldt hier dat rokers zich ook sterker kunnen identificeren met mensen die stoppen met roken, of met niet-rokers. Zelfidentiteit en groepsidentiteit definiëren gezamenlijk hoe rokers en ex-rokers zichzelf zien in relatie tot roken. Eerder onderzoek heeft laten zien dat identiteit belangrijk is voor rookgedrag en stoppen met roken. Ook bleek uit eerder onderzoek dat identiteit in de loop van de tijd kan veranderen onder rokers die stoppen met roken. Verschillende vragen bleven echter onbeantwoord in de bestaande literatuur. Deze vragen hebben geleid tot de studies die in deze dissertatie zijn gepresenteerd.

Ten eerste was onbekend wat het relatieve belang is van roker-, niet-roker en stopper¹ zelf- en groepsidentiteit voor rookgedrag, aangezien deze identiteiten nog niet gezamenlijk waren onderzocht. In hoofdstuk 2, 3, 5 en 6 is daarom onderzocht hoe verschillende identiteiten die relevant zijn voor roken het rookgedrag beïnvloeden (Onderzoeksvraag 1).

Ten tweede was het proces van identiteitsverandering -zowel voor als na een stoppoging- grotendeels onduidelijk. In de hoofdstukken 4 tot en met 7 is onderzocht hoe identiteit in de loop van de tijd verandert bij rokers en ex-rokers, zowel spontaan als door een interventie, en welke factoren identiteitsverandering beïnvloeden (Onderzoeksvraag 2).

Ten derde is het -gezien verschillen in rookgedrag en sociale omgeving tussen rokers met een lagere en hogere socio-economische status (SES)- aannemelijk dat identiteit in relatie tot roken verschilt op basis van SES. Er was echter weinig bekend over mogelijke effecten van SES op identiteitsprocessen, hoewel zulke effecten erg waarschijnlijk zijn. Met dit doel werd in hoofdstuk 2, 3, 6 en 7 onderzocht of de associaties tussen identiteit en rook gerelateerde uitkomsten, alsook processen van identiteitsverandering, verschillen tussen mensen met een lagere en hogere SES (Onderzoeksvraag 3).

In deze dissertatie werden verschillende onderzoeksmethoden gebruikt, bestaande uit cross-sectionele (één meetmoment) en longitudinale studies (meerdere meetmomenten in de tijd); observationele (geen interventie) en experimentele studies (wel een

1 Zelfperceptie als iemand die stopt met roken.

interventie); en kwantitatieve (vragenlijsten) alsook kwalitatieve methoden (interviews). Hoofdstuk 2 presenteerde de resultaten van een longitudinale vragenlijststudie met 1-jaar follow-up, waarin werd onderzocht of roker en niet-roker zelf- en groepsidentiteit en SES konden voorspellen of rokers van plan waren om te stoppen met roken (stopintentie), of zij een stoppoging ondernamen en hoe zij reageerden op het Nederlandse horecarookverbod. Hoofdstuk 3 liet de resultaten zien van een cross-sectionele studie waarin werd onderzocht hoe SES rookgedrag beïnvloedt, waarbij sociale steun en identiteitsfactoren werden bekeken. Vervolgens werd in hoofdstuk 4 een experimenteel onderzoek gepresenteerd waarin werd geprobeerd om de stopper zelfidentiteit te versterken door middel van een schrijfpodracht. Hoofdstuk 5 beschreef de resultaten van een longitudinaal kwalitatief (interview) onderzoek naar identiteitsverandering in het proces van stoppen met roken. De grootschalige longitudinale studie in hoofdstuk 6 onderzocht de wederzijdse relaties tussen identiteit, stopintentie en rookgedrag bij rokers en ex-rokers. Tenslotte werd in hoofdstuk 7 in dezelfde grootschalige longitudinale studie onderzocht hoe identiteit in de loop van de tijd verandert bij rokers en ex-rokers en of deze veranderingen kunnen worden voorspeld door SES en psychosociale factoren. De resultaten van deze studies worden hieronder samengevat.

Onderzoeksvraag 1: Hoe beïnvloeden verschillende identiteiten die relevant zijn voor roken het rookgedrag?

De studies die in deze dissertatie zijn gepresenteerd tonen duidelijk aan dat identiteit van belang is. In het algemeen kan worden gesteld dat de identiteit als niet-roker of stopper belangrijker is voor rookgedrag en stopgedrag dan de identiteit als roker. Daarnaast leken zelfidentiteiten belangrijker dan groepsidentiteiten. Identiteit voorspelde stopintenties, stoppogingen, stopsucces en reacties op het Nederlandse horecarookverbod, onafhankelijk van andere belangrijke factoren zoals nicotineafhankelijkheid en het aantal jaren dat iemand al rookt.

De resultaten van de kwantitatieve studies die van belang zijn voor deze onderzoeksvraag (Hoofdstuk 2, 3 en 6) lieten zien dat (gecontroleerd voor andere factoren die deze associaties zouden kunnen verklaren) rokers die zichzelf meer zien als niet-rokers of stoppers sterkere stopintenties hebben, meer geneigd zijn om een stoppoging te ondernemen en succesvol te stoppen en positiever reageren op het rookverbod. Rokersidentiteit was minder belangrijk en voorspelde enkel stopintenties in één studie (Hoofdstuk 3). Bovendien leek groepsidentiteit minder belangrijk te zijn dan zelfidentiteit, hoewel een sterkere identificatie met de groep van niet-rokers wel geassocieerd was met sterkere stopintenties in één studie (Hoofdstuk 3) en met sterkere positieve reacties en zwakkere negatieve reacties op het horecarookverbod in een andere studie (Hoofdstuk 2). Er werden geen effecten gevonden van rokers groepsidentiteit.

In lijn met deze kwantitatieve resultaten, die het belang van niet-roker en stoppersidentiteit laten zien, suggereerden de resultaten van het kwalitatieve onderzoek (Hoofdstuk 5) dat rokers zichzelf moeten kunnen zien als niet-rokers om succesvol te kunnen stoppen. Met andere woorden, alleen die respondenten die zich identificeerden met niet-roken en zichzelf in de loop van de tijd steeds meer als niet-roker gingen zien, waren twee jaar later blijvend gestopt. Samengevat lieten de resultaten consistent zien dat niet-roker en stoppersidentiteiten relevanter zijn voor rookgedrag dan rokersidentiteiten.

Onderzoeksvraag 2: Hoe verandert identiteit?

Deze dissertatie liet bovendien zien dat identiteit verandert als gevolg van rookgedrag en sociale normen, en dat identiteitsverandering lijkt te worden gefaciliteerd door permeabele grenzen van identiteit, het gevoel dezelfde persoon te blijven (identiteitscontinuïteit) en het gevoel te kunnen stoppen met roken. Daarnaast bleek dat schrijfoopdrachten gebruikt kunnen worden om identiteit te veranderen. Dit wordt hieronder uitgebreider toegelicht.

We vonden dat gedrag identiteit vormt (Hoofdstuk 6 en 7), zodat 'wie we zijn' gedeeltelijk is gebaseerd op 'wat we doen'. Rokers en ex-rokers die hoger scoorden op een 'stopsucces' variabele (lopend van een hoge rookfrequentie naar langduriger niet-roken) lieten een jaar later een sterkere stopper zelfidentiteit en een zwakkere rokers zelf- en groepsidentiteit zien. Verder bleek dat blijvende rokers zichzelf in de loop van de tijd steeds meer gingen zien als rokers, terwijl de identificatie met roken afnam onder ex-rokers die succesvol waren gestopt. Hiernaast gingen rokers en ex-rokers zichzelf in de loop van de tijd steeds meer zien als 'stoppers' als zij in hun sociale omgeving sterkere pro-stoppen sociale normen waarnamen (d.w.z. zij hadden de indruk dat de mensen in hun omgeving het op prijs stelden als/dat zij stopten met roken). Ex-rokers die sterkere pro-stoppen normen waarnamen identificeerden zich daarnaast in de loop van de tijd steeds minder met roken.

Het kwalitatieve onderzoek (Hoofdstuk 5) liet zien dat identiteitsverandering in de richting van een niet-rokersidentiteit gefaciliteerd lijkt te worden door permeabele grenzen van identiteit, een gevoel van identiteitscontinuïteit en het gevoel te kunnen stoppen. Degenen die langdurig stopten met roken -en een identiteitsverandering lieten zien- zagen identiteiten niet als duidelijk afgebakend (bijv. zij rookten terwijl ze zichzelf als 'niet een roker' zagen). Bovendien zagen zij zichzelf tijdens het veranderingsproces, in essentie, als dezelfde persoon (identiteitscontinuïteit). Hiernaast voelden zich trots op wat zij hadden bereikt en in staat om te stoppen met roken.

Tenslotte gaf de experimentele studie (Hoofdstuk 4) een eerste indicatie dat schrijfoopdrachten kunnen worden gebruikt om de zelfidentiteit als stopper te versterken. Identificatie met stoppen met roken leek te zijn versterkt door een eenvoudige schrijf-

opdracht, hoewel het effect klein was en marginaal significant. Stopper zelfidentiteit was met name versterkt onder rokers die het stoppen met roken verbonden aan hun manier van leven en onder rokers die een 'stopper' wilden zijn om gezondheidsredenen of vanwege positieve aspecten van het stoppen met roken.

Onderzoeksvraag 3: Verschillen de associaties tussen identiteit en rook gerelateerde uitkomsten en processen van identiteitsverandering op basis van socio-economische status?

Deze dissertatie gaf het eerste bewijs voor SES-verschillen in de sterkte van aan roken gerelateerde identiteit (Hoofdstuk 2 en 7; Hoofdstuk 3 liet bijna geen identiteitsverschillen zien tussen de SES-groepen). Rokers en ex-rokers met een lagere SES zien zichzelf op een manier die stoppen met roken bemoeilijkt. Bovendien veranderen rokersidentiteiten en stoppersidentiteiten minder gemakkelijk bij rokers en ex-rokers met een lagere SES.

Specifiek lieten de resultaten zien dat lagere SES rokers zich in het algemeen sterker identificeren met roken en minder sterk met niet-roken dan rokers met midden- of hogere SES. Op dezelfde manier identificeren lagere SES ex-rokers zich sterker met roken dan midden SES ex-rokers, maar er werd geen verschil gevonden tussen lagere en hogere SES ex-rokers. Bovendien suggereerde een van de studies dat het verband tussen niet-roker zelfidentiteit en stopintentie sterker is bij lagere - dan hogere SES rokers. Met andere woorden, hoewel lagere SES rokers in het algemeen zwakkere stopintenties hebben dan hogere SES rokers, wordt hun stopintentie sterker als zij zich in sterkere mate identificeren met niet-roker. Deze bevinding werd echter niet gerepliceerd in Hoofdstuk 3 of 6.

Hiernaast vonden we dat identiteit minder gemakkelijk verandert in de richting van niet-roken bij rokers en ex-rokers met een lagere SES. Roker zelfidentiteit neemt in de loop van de tijd sneller toe bij lagere SES rokers (vs. hogere SES rokers) en roken blijft langer onderdeel van de identiteit van lagere SES ex-rokers (vs. hogere SES ex-rokers). Op dezelfde manier vinden lagere SES ex-rokers het moeilijker om zichzelf te zien als stoppers.

Conclusies en implicaties

Er kunnen drie conclusies worden getrokken op basis van de resultaten van de studies die in deze dissertatie zijn gepresenteerd. Ten eerste lieten de resultaten zien dat de identiteiten als niet-roker en stopper belangrijker zijn dan rokersidentiteiten voor stopintenties, stoppogingen, (lange termijn) stopsucces en reacties op het Nederlandse horecarookverbod. Hiernaast leken zelfidentiteiten belangrijker dan groepsidentiteiten. Ten tweede verandert identiteit als gevolg van rookgedrag en sociale normen en wordt identiteitsverandering gefaciliteerd door permeabele identiteitsgrenzen, identiteitscontinuïteit en het gevoel te kunnen stoppen met roken. Ten derde identificeren rokers

en ex-rokers met een lagere SES zich sterker met roken - en lagere SES rokers identificeren zich minder sterk met niet-roken - dan hogere SES rokers en ex-rokers. Bovendien verandert identiteit minder makkelijk bij mensen met een lagere SES.

Op basis van deze bevindingen raden wij aan dat identiteiten die geassocieerd zijn met 'nieuw gedrag', in dit geval de identiteit als niet-roker of stopper, worden geïncorporeerd in identiteitstheorieën en worden onderscheiden van huidige identiteiten, in dit geval de identiteit als roker. Ook moet onderzoek naar identiteit en roken zich meer gaan richten op de identiteit als stopper en niet-roker, naast de identiteit als roker. Bovendien volgt uit de resultaten van deze dissertatie dat er interventies moeten worden ontwikkeld die de identificatie met stoppen en niet-roken faciliteren bij rokers en ex-rokers, aangezien dit type interventies zeer waarschijnlijk zal bijdragen aan succesvol stoppen met roken. Toekomstig onderzoek moet er daarom naar streven dat deze nieuwe kennis over roken en identiteit wordt geïntegreerd in stoppen met roken interventies. Hoewel alle rokers baat kunnen hebben bij zulke identiteits-gebaseerde interventies, moeten inspanningen om de identificatie met niet-roken en stoppen te versterken in de eerste plaats worden gericht op rokers en ex-rokers met een lagere SES.

Samengevat heeft deze dissertatie laten zien dat 1) zelfidentiteit als niet-roker of stopper van belang is voor rookgedrag, 2) dat identiteit in relatie tot roken kan veranderen en 3) dat socio-economische status een belangrijke rol speelt in hoe rokers en ex-rokers zichzelf zien in relatie tot roken en in de verandering van hun identiteit in de loop van de tijd. Ik hoop dat deze dissertatie bijdraagt aan de ontwikkeling van identiteits-gebaseerde interventies die rokers die willen stoppen met roken zullen helpen om dit succesvol en blijvend te doen.

